

Pointeri și tablouri. Aritmetica cu pointeri

2 mai 2006

Pointeri: recapitulare

- o variabilă x de tipul tip are o adresă $\&x$ de tipul $tip *$ (pointer la tip)
- numele unui tablou e adresa primului element
dacă elementele au tipul tip , numele tabloului are tipul $tip *$
elementele pot avea tip tablou (celelalte dimensiuni mai puțin prima)
- un parametru tablou la o funcție $tip\text{-}rez\ f(typ\ tab[])$
e de fapt un parametru pointer la tip : $tip\text{-}rez\ f(typ\ *tab)$
- având adresa unui obiect, putem folosi dar și modifica valoarea sa
(ex.: funcție cu parametru tablou poate folosi/modifica elementele)

Discutăm în continuare:

- Cum folosim (ne referim la) un obiect (variabilă) știind adresa sa ?
- Pentru ce folosim adresele (ex. ca parametri), în afară de tablouri ?
- Care e relația dintre o adresă de element și un indice (la tablouri) ?

Tipuri pointer. Declarare. Indirectare

Dacă variabila `x` are tipul `tip` atunci adresa `&x` are tipul `tip *`
`int x; ⇒ &x` are tipul `int *`, adică pointer la `int` (adresă de `int`)
`char c; ⇒ &c` are tipul `char *`, (pointer la `char`, adresă de `char`)
⇒ există tipuri de adresă diferite pentru fiecare tip de date

Putem *declara* variabile (și parametri) de tip adresă (pointeri):
`tip * nume_var;` `nume_var` e pointer la (adresă pt.) o valoare de `tip`
pointer = o variabilă a cărei valoare e o *adresă* (a altei variabile)

Dacă `p` e o adresă, atunci `*p` reprezintă obiectul de la adresa `p`
Operatorul prefix `*` e operatorul de *indirectare* (dereferențiere, referire indirectă prin adresă). Poate fi aplicat doar unei adrese (pointer).

Dacă pointerul `p` are tipul `tip *` atunci obiectul `*p` are tipul `tip`

Sintaxa declarației (aceeași dar citită în două feluri) sugerează folosirea:

`char* p;` `p` e o variabilă de tipul `char *` (adresă de `char`)

`char *p;` (scris uzual): `*p` (obiectul de la adresa `p`) are tip `char`

Atenție: `int *p, *q;` : doi pointeri; `int *p, q;` : un pointer, un întreg

Operatorii de adresă și dereferențiere

Pointerii au adrese, ca orice variabile:

pt. `int *p`; adresa `&p` are tipul `int **`
`int ** pp = &p`; \Rightarrow `pp` are tipul `int **`,
 adică adresa unei adrese de `int`
 putem grupa: `int* *pp` sau `int **pp`
 deci `*pp` are tipul `int *` (adresă de `int`)
 și `**pp` are tipul `int` (val. de la adr. `*pp`)

Variabilă	Valoare	Adresă
<code>int x=5;</code>	5	0x408
	...	
<code>int *p=&x;</code>	0x408	0x51C
	...	
<code>int **pp=&p;</code>	0x51C	0x9D0

Ca orice variabilă, unui pointer trebuie dată o valoare înainte de folosire
 de ex. adresa unei variabile de acel tip: `int x, *p, **pp; p=&x; pp=&p;`

○ *referință* `*p` se folosește ca o variabilă, *la stânga sau la dreapta unei atribuiri* (de ex. dacă `p = &x` atunci `*p` se folosește absolut la fel ca `x`)

`int x, y, z, *p; p = &x; z = *p; /* z = x */ *p = y; /* x = y */`

OBS: Operatorii adresă `&` și de indirectare `*` sunt *unul inversul celuilalt*:

`*&x` este chiar `x`, pentru orice obiect (variabilă) `x`

`&*p` are valoarea `p`, pentru orice variabilă pointer `p`

Adresa unui obiect (`&x`, `&*p`) nu poate fi atribuită (modificată).

Pointeri ca argumente/rezultate de funcții

Permit **modificarea valorii unei variabile** prin transmiterea adresei ei
– o variabilă se poate modifica prin indirectarea unui pointer către ea
– nu se modifică *adresa* (transmisă tot prin valoare) ci *conținutul* ei
ex. scanf: primește *adrese*, completează conținutul cu valorile citite

```
void swap (int *pa, int *pb) //schimbă val. de la adr. pa și pb
{
    int tmp; //variabilă auxiliară necesară pentru interschimbare
    tmp = *pa; *pa = *pb; *pb = tmp; // trei atribuiri de întregi
}
```

Obs: în funcție s-a lucrat cu *conținutul* de la adresele pa și pb

Ex.: `int x = 3, y = 5; swap(&x, &y); // acum x = 5 și y = 3`

OBS: Nu se poate obține acest efect cu `void swap(int m, int n);`
parametrii se transmit *prin valoare* (indiferent de unde provine ea)

Pointeri ca argumente de funcții (cont.)

– dacă funcția trebuie să producă mai multe valori

```
void minmax(double a[], size_t len, double *pmin, double *pmax) {
    *pmin = *pmax = a[0];
    for (int i = 1; i < len; ++i) // C99
        if (a[i] < *pmin) *pmin = a[i];
        else if (a[i] > *pmax) *pmax = a[i];
}
```

```
double a[3] = { .1, 6.7, -2.3}; double m, M; minmax(a, 3, &m, &M);
```

sau scanf: citește valori la adresele argument, returnează câte a citit

– dacă trebuie să returnăm o valoare, dar sunt cazuri de excepție

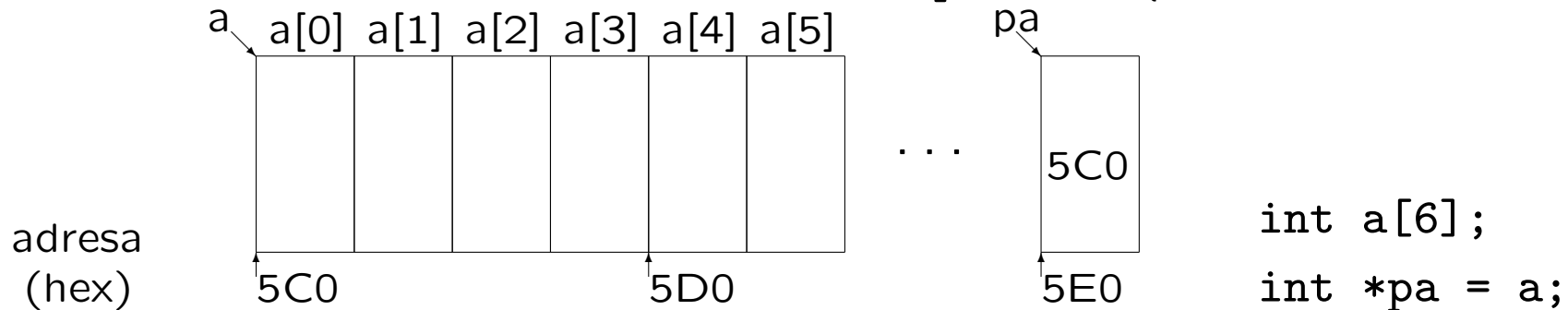
```
int rad2(double a, double b, double c, double *px1, double *px2) {
    double delta = b*b - 4*a*c;
    if (delta < 0) return 0; // nu avem soluții
    *px1 = (-b - sqrt(delta))/(2*a); *px2 = (-b + sqrt(delta))/(2*a);
    return 1 + (delta > 0); // nr. de soluții: 1 sau 2
}
```

```
double x1, x2; int nrsol = rad2(1, 4, 2.5, &x1, &x2);
```

Tablouri și pointeri

Declararea unui tablou alocă un bloc de memorie pt. elementele sale
 ⇒ *numele tabloului e adresa* blocului respectiv (= a primului element)
 ⇒ pentru tabloul *tip* a[LEN]; numele a e o *constantă* de tipul *tip* *
 &a[0] e echivalent cu a (adresa tabloului e adresa primului element)
 a[0] e echivalent cu *a (obiectul de la adresa a e primul element)

Declarând *tip* *pa; nu alocăm loc pentru nici un întreg, doar pentru o adresă de întreg. Putem atribui `pa = a;` (cu adresa unui tablou).

Diferențe: adresa a e o *constantă* (tabloul e alocat la o adresă fixă)
 ⇒ putem modifica conținutul (`a[i]`) dar nu putem atribui `a = adresă`
 pa e o *variabilă* ⇒ ocupă memorie și o putem atribui, de ex. `pa = a`
`sizeof a == 6*sizeof(int)` diferit de `sizeof pa == sizeof(int *)`

Pointeri și indici

Termenul “pointer” provine de la “a indica” – to point (to).

Un element de tablou `a[i]` e identificat prin numele tabloului `a` și indicele `i`. Mai simplu: printr-o singură adresă (pointer): `&a[i]`

```
char *strchr(const char *s, int c) { // caută caracter în șir
    for (int i = 0; s[i]; ++i)      // C99
        if (s[i] == c) return &s[i]; // găsit: returnează adresa
    return NULL; // s-a ajuns la sfârșit: returnează ‘invalid’
}
```

NULL : valoare care indică o adresă invalidă: `(void *)0` , din `stddef.h`

Adresa unui pointer poate fi transmisă parametru la o funcție, care poate astfel să-i modifice *valoarea* (ca pt. orice variabila):

Ex.: funcție care convertește din șir în întreg, și indică unde s-a oprit:

```
long strtol(const char *nptr, char **endptr, int base); // stdlib.h
char s[] = " -123xy"; char *end; long n;
n = strtol(s, &end, 10);
printf("n este %ld, a rămas din sir %s\n", n, end);
```


Aritmetica cu pointeri

O variabilă v de un anumit `tip` ocupă `sizeof(tip)` octeți
⇒ $&v + 1$ reprezintă adresa la care s-ar putea memora următoarea variabilă de același `tip` (adresa cu `sizeof(tip)` mai mare decât $&v$).

1. **Adunarea** unui întreg la un pointer: poate fi parcurs un tablou
 $a + i$ e echivalent cu $\&a[i]$ iar $*(a + i)$ e echivalent cu $a[i]$

```
char *strchr(const char *s, int c) { // caută c în s
    while (*s)
        if (*s == c) return s; // gata, găsit
        else ++s; // altfel avansează
    return NULL; // n-a fost găsit
}
```

2. **Diferența**: doar între doi pointeri *de același tip* `tip *p, *q;`
= numărul (trunchiat) de obiecte de `tip` care încap între cele 2 adrese
– diferența numerică în octeți: se convertesc ambii pointeri la `char *`
$$p - q == ((char *)p - (char *)q) / sizeof(tip)$$

Nu sunt definite nici un fel de alte operații aritmetice pentru pointeri !
Se pot însă efectua operații logice de comparație (`==`, `!=`, `<`, etc.)

Pointeri și tablouri multidimensionale

Fie declarația `tip a[DIM1][DIM2];` Elementul `a[i][j]` este al `j`-lea element din tabloul de `DIM2` elemente `a[i]` și are adresa

$\&a[i][j] == (\text{tip } *) (a + i) + j == (\text{tip } *) a + \text{DIM2} * i + j$

⇒ pentru compilarea expresiei `a[i][j]` e necesară cunoașterea lui `DIM2`

⇒ în declarația unei funcții cu parametri tablou trebuie precizate toate dimensiunile în afară de prima (irelevantă): `void f(int m[][5]);`

Pointeri și șiruri

Declarațiile `char s[] = "sir";` și `char *s = "sir";` sunt diferite!

– prima rezervă spațiu doar pt. șirul "sir", iar adresa `s` e o constantă

– a doua rezervă spațiu și pentru pointerul `s`, care poate fi reatribuit

`char s[12][4]={"ian",..., "dec"};` și `char *s[12]={"ian",..., "dec"};`

primul e un tablou 2-D de caractere, al doilea e un tablou de pointeri

Argumentele liniei de comandă

Limbajul C permite accesul la parametrii argumentele) cu care programul e rulat din linia de comandă (ex. opțiuni, nume de fișiere) De asemenea, permite returnarea de program a unui cod întreg (folosit uzual pentru a semnala succes sau o condiție de eroare)

```
#include <stdio.h>
int main(int argc, char *argv[]) {
    int i;

    printf("Numele programului: %s\n", argv[0]);
    if (argc == 1) printf("Program apelat fără parametri\n");
    else for (i = 1; i < argc; i++)
        printf("Parametrul %d: %s\n", i, argv[i]);
    return 0; /* codul returnat de program */
}
```

- argv[0] e numele programului, deci întotdeauna argc >= 1
- argv[1], etc.: parametrii, așa cum au fost separați de spații

Eroarea cea mai frecventă: absența inițializării

Utilizarea *oricărei* variabile neinițializate e o eroare logică în program !
{ int x; printf("%d", x); } /* cât e x ?? valoare la întâmplare! */

Pointerii trebuie inițializați, ca orice variabile !

- cu adresa unei variabile (sau cu alt pointer inițializat deja)
- cu o adresă de memorie alocată dinamic (vom discuta ulterior)

EROARE: *tip *p; *p = valoare;* p este *neinițializat!!* (eventual nul)
⇒ valoarea va fi scrisă la o adresă de memorie necunoscută (evtl. nulă)
⇒ coruperea memoriei, rezultate eronate sau imprevizibile, terminarea forțată a programului (sub sisteme de operare cu memorie protejată)

NULL definit în `stddef.h` ca `(void *)0`: nu e o adresă validă
⇒ folosit (la inițializări, sau returnat) ca valoare de pointer invalid

OBS: pointerii au valori numerice, dar nu sunt același lucru ca întregii.
⇒ Nu converțiți între pointer și `int` (e dependent de implementare).

OBS: Un prim test al corectitudinii programului: *verificarea de tipuri*
Verificați că expresiile au tipuri corespunzătoare (ex. la atribuire)
⇒ valabil și pentru pointeri (nu confundați `p` cu `*p`, etc.)